

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
4. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
MUĞLA İL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

MUĞLA İLİNİN KARASAL VE İÇSU EKOSİSTEMLERİ
BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK ENVANTER VE İZLEME PROJESİ
İZLENECEK TÜRLER VE ÖZELLİKLİ ALANLAR

2022

HAZIRLAYANLAR

**Genç DEMİR, Uğurcan ÖZTOKLAT, Mustafa DÖNMEZ, Merve Can,
KAHRAMAN KOSENER.**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	6
1 İZLENİLECEK TÜRLER	8
1.1 İZLENİLECEK FLORA TÜRLERİ	8
1.1.1. <i>Artemisia tridentata</i> (Koycağız kaptıkanı)	8
1.1.2. <i>Astragalus magdalen</i> (Yalınhat ocuğu)	9
1.1.3. <i>Allium fethyanum</i> (Çam körmeni)	10
1.1.4. <i>Centaurea bismarckii</i> (Pergamiler çiçeği)	11
1.1.5. <i>Colobrydon flagellatum</i> (Tutukadınlarca)	12
1.1.6. <i>Oreocarya behringiana</i> (Behring ağ safranı)	13
1.1.7. <i>Oreocarya verticillata</i> (Vertisill ağ safranı)	14
1.1.8. <i>Fritillaria mitis</i> (Mildek lilesi)	15
1.1.9. <i>Fritillaria magdalen</i> (Müğe lilesi)	16
1.1.10. <i>Muscari elmasii</i> (Elmas simbiölü)	17
1.1.11. <i>Orythogalum sibiricum</i> (Somazak)	18
1.1.12. <i>Pinguicula lobata</i> (Yosun yağıcı)	19
1.1.13. <i>Rhagontocides inermis</i> (Kangas)	20
1.1.14. <i>Scorzonera arguta</i> (Bos tabassak)	21
1.1.15. <i>Stemodia caudata</i> (Çakal sarığı)	22
1.1.16. <i>Tulipa crinoides</i> subsp. <i>sparsa</i> (Mildek lilesi)	23
1.2 İZLENİLECEK FAUNA TÜRLERİ	24
1.2.1 İZLENİLECEK MEMELİ TÜRLERİ	24
1.2.1.1 <i>Canis lupus</i> (Kurtçuk)	24
1.2.1.2 <i>Lynx baileyi</i> (Sü Samuru)	25
1.2.1.3 <i>Uncia uncia</i> (Bozay)	26
1.2.1.4 <i>Vulpes peregrinus</i> (Alaca sansar)	27

1.12. İZLENİLECEK KUŞ TÜRLERİ	28
1.12.1. <i>Actitis hypoleucos</i> (Elmalı, Patka)	28
1.12.2. <i>Syrnoides nebulosus</i> (Sarıya Kaz))	29
1.12.3. <i>Querula leucocephala</i> (Döküncük)	30
1.12.4. <i>Pelecanus erythrorhynchos</i> (Tepeli Pelikan)	31
1.12.5. <i>Scolopax tinnunculus</i> (Üveyik)	32
1.13. İZLENİLECEK İÇ SU BALIKLARI TÜRLERİ	33
1.13.1. <i>Cyprinus carpio</i> (Tilapia)	33
1.13.2. <i>Ladigerocypris tricolor</i> (İlla Balığı)	34
1.13.3. <i>Silurus asotus</i> (Ağbalık)	35
1.14. İZLENİLECEK SÜRÜNGEN TÜRLERİ	36
1.14.1. <i>Triton cristatus</i> (Nil Kaplumbağası)	36
1.15. İZLENİLECEK ÇİFTYALAR TÜRLERİ	37
1.15.1. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>variegatum</i> (Göcek Kara Semenderi)	37
1.15.2. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>alpinum</i> (Göcek Kara Semenderi)	38
1.15.3. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>fontinalis</i> (Marmaris Kara Semenderi)	39
1.15.4. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>ligurum</i> (Marmaris Kara Semenderi)	40
1.15.5. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>lyciae</i> (Lilya Kara Semenderi)	41
1.15.6. <i>Lycotriton variegatum</i> subsp. <i>basoglu</i> (Lilya Kara Semenderi)	42
2. İZLENİLECEK ÖZELLİKLI ALANLAR	43
2.1. ÖZELLİKLI BİTKİ TOPLUMU ALANLARI	43
2.1.1. Çaldığı- Turun Balı	43

2.1.2. Başadağ	41
2.1.3. Bönruk – Çayırköyü Dağları	46
2.1.4. Karadere – Leseon – Pasara	47
2.1.5. Balıkağaç	48
2.1.6. Kızıları	49
2.1.7. Düzce	50
2.1.8. Yılanlı	51
2.1.9. Mentşe-Kıran Köyü Çevresi	52
2.1.10. Akbük- Karaburun ve Güvercinlik Zirfesindeki Halep Çamı Ormanı	53
2.1.11. Sındıraş Dağı	54
2.2. ÖZELLİKLI YABAN HAYVANI ALANLARI	55
2.2.1. 3üç Değir	55
2.2.2. Metruk Tuzla	56
2.2.3. Güllük	57
2.2.4. Gökçevrelik Barın	58
2.2.5. Çiçekli-Armuğuk ve Çevresi	59
2.2.6. Yeniköy-Ortaöy Güneyi	60
2.2.7. Dodurga Kuzeyi	61
2.2.8. Arpaçık – Ören – Kızılcık Arası	62
2.2.9. Balıklı Deresi	63
2.2.10. Akçapınar Deresi	64
2.2.11. Karacöl Suluç Alanı	65
2.2.12. Yarıklar – Kargı Güneyi	66

ÖNSÖZ

Günümüzde doğanın insanlar tarafından kendi amaçları doğrultusunda bilinçsizce kullanılması sonucunda canlılar ve bu canlıların yaşadıkları alanlar olan habitatlar üzerinde yoğun bir baskı meydana gelmektedir. Bu kapsamda Ülkemizde yapılan canlı türlerinin tespit edilmesi, yapılan alanlarının belirlenmesi, bu alanlar üzerindeki antropojenik baskılara minimuma indirilerek bu türlerin ve habitatlarının korunma altına alınması büyük önem arz etmektedir.

Bu amaçla Tarım ve Orman Bakanlığı 4 Bölge Müdürlüğü Muğla İl Şube Müdürlüğü adına yürütülen olan Muğla İl'nun Kırsal Biyolojik Çeşitliliği ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi ile ilgili çalışıp olduğu biyolojik çeşitliliğimizin ortaya konulması, korunması, izlenmesi ve gelecek nesillere aktarımı için alınması gereken önlemler ve tedbirlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Muğla ilinde toplam 2.123 damarlı bitki taksonu tespit edilmiş ve bunların 2.054 tanesi araziye gözlemlenmiştir. 2.123 taksonun 360 tanesi endemik olup endemizm oranı %17'dir. IUCN tehlike kategorilerine göre alandaki taksonlar değerlendirildiğinde 1679 tane NE, 168 tane LC, 66 tane VU, 49 tane EN, 69 tane NT, 62 tane CR, 2 tane DD kategorisinde bulunmaktadır.

Proje kapsamında yapılan literatür çalışmaları ile Muğla ilinde yaşayan 37 menzeli türü tespit edilmiştir. Bu türlerden 1 tanesi Muğla için ilk kayıttır. Listelenen 37 adet türden 2 tanesi arazi çalışmaları esnasında tespit edilmişse de sonuç olarak envanter sonucu tespit edilen türlerden 33 tanesi arazi çalışmaları esnasında bulunmuş ve kayıt altına alınmıştır. Tespit edilen türlerden 4 tanesi IUCN'e göre NT, 2 tanesi VU, 31 tanesi ise LC kategorisindedir.

Muğla ilinde kuş yuvası koruma öncelikli taksonlar açısından incelendiğinde 274 adet türün IUCN kriterlerine göre 2'si EN, 6'sı VU, 13'ü NT ve 253'ü LC kategorisindedir. 180 tür BERN Ek II listesinde yer alırken 36 tane tür ise Ek III listesinde yer almaktadır. 274 türden 2 tür CITES Ek I listesinde 31 tür Ek II listesinde bulunmaktadır. Bununla birlikte incelemede bulunmayan ve il için

Yeni kayıt niteliği taşıyan 1 adet kuş türü de *Alcedo atropalis* (Bos ördeği) bu proje kapsamında yapılan arazi çalışmalarında kayıt altına alınmıştır. Bu türlerin hiçbirisi endemik değildir.

Proje kapsamında Muğla ili sınırları içerisinde dağılışı gözlemlenmiş bilinen 58 adet iç su balığı türü tespit edilmiş, literatürdeki bu türlerden 14 familyaya ait 21 tür arazi çalışmalarında gözlemlenmiştir. Bu türlerin 11'i demersal köresel, 6 tanesi Muğla bölgesinde endemik, 7 tür ise egzotik yani yabancı türler olarak değerlendirilmiştir. Proje kapsamında literatür ve arazi çalışmaları ile tespit edilen iç su balığı türleri IUCN kriterlerine göre değerlendirildiğinde 1 tür CR, 2 tür DD, 28 tür LC, 7 tür NE, 1 tür NT, 2 tür VU kategorisindedir.

Muğla ilinde sürüngen ve çift yaşar türleri hakkında yapılan çalışmalara ait mevcut literatür bilgileri ve arazi çalışmaları ışığında Muğla ili sınırları içerisinde 37 sürüngen, 12 çift yaşar türünün yaşadığı tespit edilmiş olup, sürüngenler için 26 tür arazi çalışmalarında, 55 tür literatür çalışmalarında, amfibiler için ise 12 tür arazi çalışmalarında, 12 tür literatür çalışmalarında tespit edilmiştir. Bu sürüngen türü (*Trochocercus atropalis elongata*, *Trochocercus atropalis atropalis*) ise Muğla ilinde ilk defa tespit edilmiştir.

Tür Populasyon düzeyinde inleme kapsamında 16 adet vasküler bitki türü, 4 adet mossesli türü, 5 adet kuş türü, 3 adet iç su balıkları türü, 1 adet sürüngen türü ve 6 adet çift yaşarlar türü inlemeye konu edilmiştir.

Ekosistem düzeyinde yapılacak inleme çalışmalarını kapsamında projede 12 adet örslüklü bitki toplumu ve 12 adet örslüklü yabun kayıvan alanı inlemeye konu edilmiştir.

1.İZLENECEK TÜRLER

1.1. İZLENECEK FLORA TÜRLERİ

1.1.1. *Acantholimon köyceğizicum* (Köyceğiz kardikeni)

Latince adı	<i>Acantholimon köyceğizicum</i>
Türkçe adı	Köyceğiz kardikeni
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik tehlikede)

2003 yılında bilim dünyasına tanıtılan *Acantholimon köyceğizicum* (Köyceğiz kardikeni) türüne ait ilk örnekler Muğla ili Köyceğiz ilçesi Sultanıye Kaplıcaları yakın çevresinde serpyllum karakterli otlaklardan toplanmıştır. Bilim dünyasına tanıtıldığı lokasyonlar içerisinde bir diğeri yine Köyceğiz ilçesinde Kersale Köyü ve yakın çevresidir.

1.1.2. *Alkanna mugilae* (Yalıhıvacıyası)

Latince adı	<i>Alkanna mugilae</i>
Türkiye adı	Yalıhıvacıyası
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik tehlikede)

Yalıhıvacıyası (*Alkanna mugilae*) 1999 yılında Güler, Dumak ve Şağın tarafından Eskiya İturi bölgesinde İntingür Gölü yakın yerleşiminde bilim dünyasına tanıtılan bir türdür. Adından da anlaşılacağı üzere sadece Muğla ilinde, Marmaris Ortaca ilçelerinde yayılı, gösteren oldukça dar yayılışlı bir endemiktir.

1.1.3. *Allium fetidiflorum* (Çam körmeni)

Latince adı	<i>Allium fetidiflorum</i>
Türkçe adı	Çam körmeni
Endemiklik durumu	Local Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik tehlikede)

Yakın dönemde 1995 yılında bilimsel dünyaya tanıtılarak Muğla lokal endemik literatürüne kazandırılan tür, tek yayılış bölgesinde sahip olan Muğla İlinde, Fethiye ilçesi, Göcek ve yakın çevresinde lokal yayılış göstermektedir.

1.1.4. *Centaurea kirmaci* (Peygamber çiçeği)

Latince adı	<i>Centaurea kirmaci</i>
Türkiye adı	Peygamber çiçeği
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik tehlikede)

Bu tür 2013 yılında bilim dünyasına tanıtılan Papatragiller (*Asteraceae*) familyasına ait endemik bir türdür. Kıvılcıderece ilçesi, Mentеше köyünde toplanmış ve tek bu lokasyondan bilinmektedir.

1.1.5. *Colchicum figlalii* (Yirtüksürincan)

Latince adı	<i>Colchicum figlalii</i>
Türkiye adı	Yirtüksürincan
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik tehlikede)

Muğla ilinin önemli endemik merkezlerindeki biri olan Sandras Dağı'ndan ilk örnekleri toplanarak bilim dünyasına sunulan türlerden biri olan Sandras pıdama, bölgenin sahip olduğu oğun florasını göstergesi anlamına gelmektedir. Türkiye'nin ilk örnekler Muğla Sıhhiye Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer VAPOL tarafından bilim dünyasına *Colchicum figlalii* ismi ile sunulmuş, daha sonra farklı araştırmacılarca *Meryemolva* cinsine aktarılmıştır.

1.1.6. *Crocus babadaghensis* (Babadag safranı)

Latince adı	<i>Crocus babadaghensis</i>
Türkiye adı	Babadag safranı
Endemiklik durumu	Yerel Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik tehlikede)

Muğla ilinde önemli endemizm merkezlerinden biri olan Babadağ ve yakın çevresine endemik olan *Crocus babadaghensis* (Babadag safranı) türü biyoçeşitlilik hedefinde olan türlerdendir. İlk kez 1997 yılında toplanan ve 2012 yılında bilim dünyasına tanımlan türün tip lokasyonu Babadağ köyü bölgesinde 1200 m rakım seviyesindedir.

1.1.7. *Crocus terzioğlui* (Terzioğlu safranı)

Latince adı	<i>Crocus terzioğlui</i>
Türkçe adı	Terzioğlu safranı
Endemiklik durumu	Yerel Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik tehlikede)

Özellikle yakın dönemde bilim dünyasına tanıtılan bir güzellikle kadar Mamurisi ve Bördübet yakın çevresinden sadece iki lokasyonda bilinen yerel endemik bir türlerdendir. Euplattan itibaren Bördübet lokasyonu oldukça ciddi hasar almıştır. Henüz 2014 yılında proje alan çalışmalarının yürütüldüğü dönemde Mamurisi'ne yaygınlaşan kurum bitkisel (sarı) ile toplayıcıları arasında yer alan değerli Sa. Kadir Terzioğlu adına verilmiştir.

1.1.8. *Fritillaria milasensis* (Milas lilesi)

Latince adı:	<i>Fritillaria milasensis</i>
Türkçe adı:	Milas lilesi
Endemiklik durumu:	Endemik
Tehlike Kategorisi:	CR. (Kritik Tehlikede)

Fritillaria milasensis (Milaslilesi) Zembekgilleri (Liliaceae) familyasından sadece bir türdür. 2004 yılında Mısır-Katranca köyünden toplanmış ve bilim dünyasına tanımlanmış nadir bir türdür.

1.1.9. *Fritillaria mughlae* (Muğla lilesi)

Latince adı	<i>Fritillaria mughlae</i>
Türkçe adı	Muğla lilesi
Endemiklik durumu	Local Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik Tehlikede)

Bilimsel ismi Muğla'dan alan endemik türlerden biri de *Fritillaria mughlae* (Muğla lilesi) türüdür. Tür lokal olarak Daire Yarımadası'nda yaygın gösterir. Bölgedeki ormanlık ve makilik alanları tercih eden tür, bölge ekosistemi öğelen aşarında oldukça lokal yayılımı tercih ve hoş görünümü çiçekleriyle aynı tür yere sahiptir.

1.1.10. *Muscari elmasi* (Elmas sümbülü)

Latince adı	<i>Muscari elmasi</i>
Trkee adı	Elmas sümbülü
Endemiklik durumu	Yerel Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik Tehlikede)

Yakn dönemde bilinen dirysuna tanmlan Muğla iline endemik olduua yerel türlerden biri olan *Muscari elmasi* (Elmas sümbülü), gerek yrlk alan darliuu gerekse bilimsel araştırmacılar da dahil olmak üzere turistik alanların smysine örnek alınması gibi tehditler nedeniyle IUCN kriterlerine göre CR (Kritik olarak Tehlike Altında = Critically Endangered) kategorisinde yer almaktadır. Türün bilimsel türü ilk örneklerinin toplanmasını olan doğal olarak botanikçi Dr. Blent Elmas adına kredite verilmiştir.

1.1.11. *Ornithogalum sandrasicum* (Somsasal)

Latince adı	<i>Ornithogalum sandrasicum</i>
Türkçe adı	Somsasal
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	NE (Belirtimedi)

Ornithogalum sandrasicum (Somsasal, Sandra Akyıldız) 2009 yılında Sandra Dağı'nda keşfedilerek bilim dünyasına kazandırılmıştır. Köyceğiz'deki Sandra Dağı'nda, 1375- 1300 m yüksekliklerde keşfedilen bitkinin yaşam alanı, bölgenin hareketli yamaçları ve orman açıklıklarındaki serpantin toprakları ve kireçlik alanlarıdır. AĞS ünvanında bulunan mevkî sonraki Gülecevranlık gümrüğünde yayılış gösteren türün en bilinen lokasyonu bu bölgede yer almaktadır.

1.1.12. *Pinguicula habiliti* (Yosunyağotu)

Latince adı	<i>Pinguicula habiliti</i>
Türkçe adı	Yosunyağotu
Endemiklik durumu	Yerli Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik Tehlikede)

Türkiye'nin ilk örnekler Marmaris yakın çevresinde otogar karşısında yer alan vadeli bölgesinden 2010 yılında toplanmıştır. Turun 2012 yılında bilim dünyasına tanıtılmasıyla Yerli olarak Muğla endemisi olan türler arasında yerini almıştır. Karnivor (etçil) karakteriyle dikkat çeken türün yayılış bölgesinin dar olması, olumsuz şartlarda birey sayısı ile bilinmesi ve üreme alanı faaliyetlerinde bazı nedenlerle günümüzde IUCN kriterlerine göre CR (Kritik olarak Tehlike Altında=Critically Endangered) kategorisinde yer almaktadır. Tür günümüzde kadar bulunabildiği tek lokasyonda yaşamını sürdürmektedir.

1.1.13. *Rhaponthisoides hierrot* (Kangır)

Latince adı	<i>Rhaponthisoides hierrot</i>
Türkçe adı	Kangır
Endemiklik durumu	Local Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik Tehlikede)

Kangır (*Rhaponthisoides hierrot*), 1007 yılında yayınlanan bilim dünyasına tanıtılmıştır. Türü sırt ilk örnekler Antalya Geyikbayırı çevresinde bulunmuş. 2009 yılında ilk noktanın 80 km güneybatısında Fethiye-Dereköy çevresinde Antalya il sınırnın 15 km mesafede yeni bir popülasyona daha rastlanmıştır. Muğla Etyolojik Çeşitlilik projesi kapsamında da detaylandırılan bu lokasyon Seydikemer ilçesi Çökerek Mıntıka-Akdağ arasında tarla açıklıklarında yetmektedir. Üzerinde gerekli koruma çalışmaları planlanan ve koruma devamlılığına müdahale olan bir, sınırlık bir küçük popülasyon halinde varlığını sürdürmektedir. Türün en büyük tehditlerinden biri bu bölgede giderek yoğunlaşan tarla açma amaçlı meskullük alan tahribatıdır. Ayrıca geçmiş yıllarda dışarıdan gelen kuyuların yapıyı çiçek yapımında kullanılmak amacıyla türün çiçek durumlarının tohum olgunlaşması meydana gelmeden keserek topladıkları bilinmektedir.

1.1.14. *Scorzonera argyria* (Boz tekesakal)

Latince adı	<i>Scorzonera argyria</i>
Türkçe adı	Boz tekesakal
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik Tehlikede)

Scorzonera argyria, Türkiye'nin lokal endemik bir türüdür. 2005 yılında yeniden keşfedilmesinin kadim IUCN'e göre DD kategorisi içerisinde sınıflandırılmıştır. 2008 yılı itibarı ile CR kategorisinde sınıflandırmaya alınmıştır. Şimdiye kadar Yedigöller-Muş'ta olarak tek lokalitede bilinmektedir.

1.1.15. *Sternbergia candida* (Çakal nergisi)

Latince adı	<i>Sternbergia candida</i>
Türkçe adı	Çakal nergisi
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR. (Kritik Tehlikede)

Muğla ilinin önemli endemiklik odaklarından Babadağ ve yakın çevresinden 1979 yılında tanımlanan tür, sahip olduğu beyaz renkteki çiçekleriyle diğer oğeları sarı renkli olan Türkiye *Sternbergia* ları içerisinde taksonomik olarak ayrı bir yere sahiptir. Lokal olarak Babadağ ve yakın çevresine endemik olan tür Akbel Yaylası na yakın güneybatısındaki genişlikde Sulu ormanı açıklıkları ve çalılık, taşlık yerlerde yayılış göstermektedir.

1.1.16. *Tulipa cinnabarina* subsp. *toprakii* (Milas lilesi)

Latince adı	<i>Tulipa cinnabarina</i> subsp. <i>toprakii</i>
Türkçe adı	Milas lilesi
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik Tehlikede)

Milas lilesi, Milas-Yunuspa köprü yakınlarında yayılış gösteren IUCN kategorisi CR (kritik, çok tehlikede) olan bitkidir. 2016 yılında tanımlanan Milas Lilesi, *Liljaceae* familyasındadır. Eker vd., 2016'ın yayımladığı makalede *Tulipa cinnabarina* subsp. *toprakii* alt türünü *Tulipa cinnabarina* subsp. *cinnabarina* alt türünden ayırdığı belirtilmektedir.

1.2. İZLENECEK FAUNA TÜRLERİ

1.2.1. İZLENECEK MEMELİ TÜRLERİ

1.2.1.1 *Cervus cervus* (Karakulak)

Latince adı	<i>Cervus cervus</i>
Türkçe adı	Karakulak
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	LC (Aşırı Endişe Altında)

Karakulak, Mıgla geçelinde yaygın göstermekte birlikte en yoğun bulunduğu alanlar Dutçu, Marmarı ve Köyceğiz'dir. Yapılan çalışmalarda belirtilen alanlarda 140-büyük bir popülasyon varlığı tespit edilmiştir. Marmarı-Akcağzı ekvili alanı içerisinde yoğunluk görülmekte ancak daha fazla yoğunluk azalmaktadır.

1.2.1.2. *Lutra lutra* (Su Samuru)

Latince adı	<i>Lutra lutra</i>
Türkçe adı	Su samuru
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	NT (Tehlide Yoktur)

Su samuru MıŒla genelinde sulak alanlarda görülen önemli bir memeli türüdür ve izlenmesi gerekmektedir. Su samurunun en yoğun olduğu alanlar; Hızırözü ve Gökova Körfezine dökülen dereler, Fethiye Körfezine dökülen doğal kanal ve dereeler, Köyceğiz Gölü havzası ve bu havzaya dökülen dereeler, Akarut Bölgesi havzası ve dereeleri ve Eymir Çayı olarak gösterilebilir. Türün özellikle Hızırözü ve Gökova Körfezi çevresindeki sulak alanlarda izlenmesi ve takip edilmesi önemli bir etmektedir. Çünkü bu alanlardaki popülasyonu önemli ölçüde olup tehlike altındadır.

1.2.1.3. *Ursus arctos* (Bozayı)

Latince adı:	<i>Ursus arctos</i>
Türkçe adı:	Boz ayı
Endemiklik durumu:	Endemik değil
Tehlike Kategorisi:	LC (Asgari Endişe)

Bozayı özellikle Doğu, Marmaris ve Köyceğiz ilçelerinde yaygın göstermektedir. En yoğun bulunduğu alanlar Marmaris Karacaoğuz, Hisarönü mevkileridir. Tür en yoğun olduğu alanlarda yaklaşık 50 birey olarak tespit edilmiştir.

1.2.1.4. *Vormela peregrina* (Alaca sansar)

Latince adı	<i>Vormela peregrina</i>
Türkçe adı	Alaca sansar
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	VU (Hassas)

Alaca Sansar (*Vormela peregrina*), Muğla ili Karaisalı ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşnlilik Envanter ve İzleme Projesi kapsamında yapılan çalışmalar sırasında Muğla için ilk kayıt olmuştur. Tespit edilen bu Alaca sansar bireyi, Seydikemer ilçesi, Temel Mahallesi, Kocalar Mervehi (Göndev yaylası), ormanlık alanında 1200-1500 metre rakımlar arasında değişen bir yölcekte görülmüştür.

1.2.2. İZLENECEK KUŞ TÜRLERİ

1.2.2.1. *Aythya ferina* (Elmabaş Patka)

Latince adı	<i>Aythya ferina</i>
Türkçe adı	Elmabaş patka
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	VU (Hassas)

Küresel ölçekte "hassas" (VU) IUCN kategorisinde olan ve toplam popülasyonu yaklaşık 1.950.000-2.250.000 birey arasında olduğu düşünülen Elmabaş Patka, özellikle Türkiye'nin neredeyse bütün bölgelerinde görülmekte beraber türe genellikle sıkça tatlı sularda rastlanılmaktadır. Özellikle eriağlarda kızıl kahverengi tonlardaki kafası ve kumrması gözlü ile diğer türlerden kolaylıkla ayrılabilen dikkatli bir örnektir. Çoğu suluk alan kuğu gibi es büyük tehdidi avcılar olup genellikle en ve doldurulacak üzere avlandığı bilinmektedir. Aynı avlanma ortamında popülasyonu büyük bu türle azalma meydana gelir.

1.2.2.2. *Branta ruficollis* (Sibirya Kazı)

Latince adı	<i>Branta ruficollis</i>
Türkçe adı	Sibirya kazı
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	VU (hassas)

Küresel ölçekte "hassas" (VU) IUCN kategorisinde olan ve toplam popülasyonu yaklaşık 44.000- 56.000 birey arasında olduğu düşünülen Sibirya Kazı, özellikle Türkiye'nin bazı bölgelerinde görülmekte beraber nire genellikle sığ salkak alanlar ve tarlalarda rastlanabilmektedir. Kışın, sığın ve beyaz renk tonlarında, diğer türlerden kolaylıkla ayrılabilen bir kuzudur. Ördekçüklerin neredeyse tamamında olduğu gibi en büyük tehdit avcılar olup genellikle sığın ve doluların tahribi nedeniyle artmaktadır. Popülasyonu azalma trendindedir.

1.2.2.3. *Oxyura leucocephala* (Dikkuyruk)

Latince adı	<i>Oxyura leucocephala</i>
Türkçe adı	Dikkuyruk
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	EN (Tehlikede)

Küresel ölçekte "hassas" (VU) IUCN kategorisinde olan ve toplam popülasyonu yaklaşık 44.000- 56.000 birey arasında olduğu düşünülen Sibirya Kızı, özellikle Türkiye'nin bazı bölgelerinde görülmekte beraber nire genellikle sığ salkak alanlar ve tuzlularda rastlanabilmektedir. Kışın, sığın ve beyaz sucularda, diğer ördeklere kıyasla ayrılabilen bir kuzudur. Ördeğillerin neredeyse tamamında olduğu gibi en büyük tehdit avcılar olup genellikle sığın ve salkaklarda üreme yapıldığı bilinmektedir. Popülasyonu azalma trendindedir.

1.2.2.1 *Pelecanus crispus* (Tepeli Pelikan)

Latince adı	<i>Pelecanus crispus</i>
Türkçe adı	Tepeli pelikan
Endemiklik durumu	-
Tehlike Kategorisi	CF. (Kritik tehlikede)

Küresel ölçekte "tehlike yakın" (NT) IUCN kategorisinde olan ve toplam popülasyonu yaklaşık 11.400 - 13.400 birey arasında olduğu düşünülen Tepeli Pelikan, özellikle Türkiye'nin bazı bölgelerinde görülmekte beraber türe genellikle yakın tatlı sularda, delta ve lagünlerde, banyu gölleri ve demzel koylarda rastlanabilmektedir. Türkiye'deki diğer pelikanlardan daha büyük olması ve özellikle kafası üzerindeki kıvrık ve kabarık tüyleri ile kolaylıkla ayrılabilir bir pelikandır. Popülasyonu azalmaktadır.

1.2.2.5. *Streptopelia nortia* (Üveyik)

Latince adı	<i>Streptopelia nortia</i>
Türkçe adı	Üveyik
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	VU (Hassas)

Küresel ölçekte "hassas" (VU) IUCN kategorisinde olan ve toplam popülasyonu yaklaşık 13.000.000 -48.000.000 birey arasında olduğu düşünülen Üveyik, Türkiye'nin neredeyse bütün bölgelerinde, genellikle tarım alanları çevreleri ve ormanlık alanlarda görülebilen. Kuruya benzet, sını ve kuzeyarınım üzerindeki desen ve ses ile diğer kuşlardan kolaylıkla ayırtılabilen bir kuştur. Doğada en büyük tehdidi avcılar olup genellikle en açm avlandığı bilinmektedir. Ayrı avlanma sezonunda popülasyonu büyük bir hızla azalma trendindedir.

1.2.3. İZLENECEK İÇ SU BALIKLARI TÜRLERİ

1.2.3.1. *Coptodon zilli* (Tilapia)

Latince adı	<i>Coptodon zilli</i>
Türkçe adı	Tilapia
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	NE (Belirlenmedi)

Muğla ilinde Köyceğiz gölü ve bağlantılı nehir ağzılarında yayılım gösteren bu tür diğer balık türlerinin bölgede yayılım göstermesini desteklemektedir. Türün bu bölgede popülasyonu büyümeye her geçen gün artmaktadır. Bu bölgede egrotik tür olan ve göle sızarak üretilmiş olan Tilapia (*Coptodon zilli*) nun yayım çoğalmasının hem gölde yaşayan yerli türler hem de Dahyan balıkçılığı üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır.

1.2.3.2. *Ladigesocypris irideus* (İlİK Balığı)

Latince adı	<i>Ladigesocypris irideus</i>
Türkçe adı	İlİK balığı
Endemiklik durumu	Endemik
Tehlike Kategorisi	NT (Neredeyse Tehdit Altında)

IUCN (Yeşil Yüzerme Tehlikesi) Altında Gıda Tüzerin Kurumu (Listesi) kriterlerine göre NT (Neredeyse Tehdit Altında) olarak kodlanan bu türün morfolojik özellikleri; vücut hafifçe yassı taraftan sıkıştırılmıştır. Vücudunu kaplayan deri zayıf ve vücuduna göre küçük uyulabilecek pullarla kaplanmıştır. Vücut yüksekliği 1,3-1,4 1 standart uzunluğudur. Gözler büyük, tepe kısmı tıca kadar eğik. Sırt kısmı gümüş-boya ve ventral gümüş-parlak renklerde yassı boyunca morunmuş bir şerit halinde devam eder. Sırt ve kuyruk kısmında koyu noktalar mevcuttur. Erkekler 10,3 erkek bireyler ise 7,3 cm uzunluğa kadar gelebilmektedir.

1.2.3.3. *Salmo trutta macrostigma* (Alabalık)

Latince adı	<i>Salmo trutta macrostigma</i>
Türkçe adı	Alabalık
Endemiklik durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	DD

Muğla'da sadece Ören-Seki arasında ki Eşen çayının dağlık ve yüksek debülü bölgelerinde yaşayan bir türdür. Bu türün son yıllarda popülasyonunun iyice azaldığı hem bu proje kapsamında yapılmış olan arazi gözlemlerinde hem de yerel kaynaklardan edinilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Tur, Ören-Seki arasındaki yaklaşık 15-20 km lik çok derin, kayalık kaygan bölgede yaşamaktadır.

1.2.4. İZLENECEK SÜRÜNGEN TÜRLERİ

1.2.4.1 *Trionyx triunguis* (Nil Kaplumbağası)

Latince adı	<i>Trionyx triunguis</i>
Türkçe adı	Nil kaplumbağası
Endemiklik Durumu	Endemik değil
Tehlike Kategorisi	CR (Kritik Tehlikede)

Ülkemizde Balıkan dört tür tarih ve kaplumbağasından birisi olan *T. triunguis*, ana yaşam yeri Nil Nehri olduğu için bu sınıfa sahiptir. IUCN kırmızı listesinde CR (Kritik tehlikede) kategorisinde yer alan bu türün yaşam alanı olarak bilinen bir miktarda da Dalyanda, *Trionyx triunguis* büyük, kaya renkli ve yavaşça hareketli birer balık gibi görünmektedir.

1.2.5. İZLENECEK ÇİFTYAŞAR TÜRLERİ

1.2.5.1. *Lyciumalamandra farinosa* subsp. *farinosa* (Göcek Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciumalamandra farinosa</i> subsp. <i>farinosa</i>
Türkçe adı	Göcek Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tahlike Kategorisi	EN (Tahlikede)

Lokal endemik bir tür olan Göcek kara semenderi ülkemizde sadece Göçeyevrak, Dalman ve Ümmü (Ahişle) ile Tarsus ve Düzme Adalarından oluşan çok dar bir alanda yayılışı göstermektedir. Yaklaşık olarak 14 cm uzunluğunda, vücudları nispeten kalın ve kuyruğun emine kesiti yarıdır. Sırt zeytin rengi, peşbeseit-kırmızısı ve üzerinde kahverengi-siyah lekeler bulunur. Baş ve gövdesin uzunluğuna kuyruk uzunluğuna eşit ya da biraz fazladır. Erkeklerin kuyruk kesiminden üst kısmında hedonik çukuru adı verilen bir çukuru bulunur. Bu semender vücut rengi ve desenleri ile diğer tüm kara semenderlerinden farklıdır. Baş ve gövdesin üst kısmı turuncu kırmızıdır. Bu semender rengi üzerinde fazla yarıgın olmayan düzensiz şekil ve büyüklükte koyu kahverengi lekeler vardır.

1.2.5.2 *Lyciatalamandra farilae* subsp. *ulfitovae* (Göcek Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciatalamandra farilae</i> subsp. <i>ulfitovae</i>
Türkçe adı	Göcek Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tehlike Kategorisi	EN (Tehlikede)

Göçmen ve ark., 2018, Köyceğiz Orman ve Dalaman riverlarında toplanan *Lyciatalamandra farilae* örnekleri moleküler ağaçtan hareketlendirerek "*ulfitovae*" isminde yeni bir altır tür tanımlanmıştır.

1.2.5.3. *Lyciasalamandra flavimembris* subs. *flavimembris* (Marmaris Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciasalamandra</i> familye subs. <i>flavimembris</i>
Türkçe adı	Marmaris Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tehlike Kategorisi	EN (Tehlikede)

Muğla ilinde, Ula ilçesi, Çiçekli civarında bulunmaktadır. IUCN Kırmızı Liste kriterlerine göre "EN" "Tehlikede" kategorisinde olan *Lyciasalamandra flavimembris* türünün "Dar Yayılışlı Endemik" olması, yaygınlara karşı çok duyarlı olması nedeniyle aynı zamanda "Sıraç Sınırlı Tür" olması nedeniyle önem arz etmektedir.

1.2.5.4. *Lyciasalamandra flavimembris* subs. *ilgazi* (Marmaris Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciasalamandra flavimembris</i> subs. <i>ilgazi</i>
Türkçe adı	Marmaris Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tehlike Kategorisi	EN (Tehlikede)

2015 yılında yapılan bilimsel çalışmaları sonucunda *Lyciasalamandra flavimembris* türüne ait yeni bir alt tür olan *Lyciasalamandra flavimembris* subs. *ilgazi* tanımlanmıştır. Muğla ilinde Yeniköy ve Ortaköy güneyinde bulunmaktadır.

1.2.5.5. *Lyciatalamandra luschanii* subsp. *luschanii* (Likya Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciatalamandra luschanii</i> subsp. <i>luschanii</i>
Türkçe adı	Likya Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tehlike Kategorisi	VU (Havada)

İUCN Kırmızı Liste kriterlerine göre "VU" "Havada" kategorisinde olan *Lyciatalamandra luschanii* (Steindachner, 1891) Muğla İlinin Seydikemer İlçesine bağlı Doğurgözü Mahallesi'nde kayıt altına alınmıştır.

1.2.5.6. *Lyciatalamandra lurchani* subsp. *basoglu* (Likya Kara Semenderi)

Latince adı	<i>Lyciatalamandra lurchani</i> subsp. <i>basoglu</i>
Türkçe adı	Likya Kara Semenderi
Endemiklik durumu	Lokal Endemik
Tehlike Kategorisi	VU (Havada)

İUCN Kırmızı Liste kriterlerine göre "VU" "Havada" kategorisinde olan *Lyciatalamandra lurchani* *basoglu* alttürünün Muğla ili, Seydikemer İlçesinde Saklıkent civarında tespit edilmiştir.

2. İZLENECEK ÖZELLİKLİ ALANLAR

2.1.ÖZELLİKLİ BİTKİ TOPLUMU ALANLARI

2.1.1. Çaldığı- Tuzla Beli

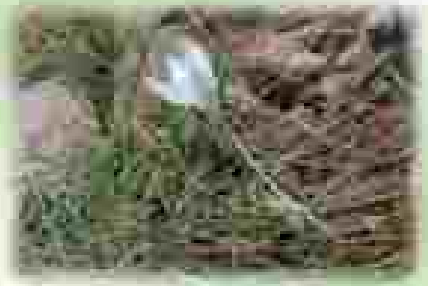
Muğla ili yüksek dağ vejetasyon karakterinin en iyi örneklerinden birisi olan Çaldığı (2185 m), yakın bölge alçak yükseklikleri arasında dik çarpık bölgelerin, eğim derecesi yüksek kayalık alanların, alt kesimlerinde çayır ve kuzeyde *Pinus nigra* (Karaçam); güneyde ve batıda *Pinus brutia* (Karıçam) nun hakim olduğu bu karakter çizmektedir. Samsun Dağı yakın çevresi serpantin bölgelerine geçişte Akdeniz iklimi konya karakterinin yüksek bölgedeki son bir temsiliyeti olan dağın kuzey ve güney batısı tarvede benzer nitelik göstermekle birlikte alt yamaçlarında oluşan serpantin karakter çeşitliliği desteklenirken, alt yükseklikler alman doğuya, ise yükseklikler ise alman batısı ile yakın floristik karakter çizmektedir. Alanın alt yükseklikleri ülkemize endemik veya nadir çök seyide türe ev sahipliği yapmaktadır. Dağın üst kesimlerine doğru yakın bölge yayılımı oldukça önemli olan ve yakın dönemde bütün dünyaya tanıtılan, aynı zamanda proje kapsamında incelenmesi gereken türler (çerçimde incelenilen *Adiantum alatum*, *Elmsia sambucifolia*) türe oldukça önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında yine yapılan detay arazi çalışmalarında saptanan tüm ülkemize endemik ve IUCN kriterlerine göre üst tehdit altında kategorilerde yer alan *Xeroxera cantharica*, *Teucrium cantharicum*, *Teucrium doryzophorum*, *Climacoptilum prostratum*, *Cardamine*, *Nocca leleborii*, *Verbascum dotanensis*, *Cephalaria hirta*, *Globularia dimorpha*, *Ergatis cilicica* ve *Echinops anillae* türleri bölgenin özellikli bitki toplumu karakterini destekler niteliktedir.

Tuzla Beli, özellikli bitki toplumu alanının doğu sınırı olmaktadır. Akdeniz iklim karakterinin iç kesimlere doğru karasal yapıya dönüştüğü geçiş bölgesini oluşturan Tuzla Beli bölgesi aynı zamanda Muğla ile Denizli illeri arasında geçit görevi görmektedir. Bölgenin ana sınıır karakteri serpantin yamaç ve üzerindeki *Pinus nigra* (Karaçam) ormansızdır.

2.1.2. Babadağ

Deniz seviyesinden başlayarak kaliforni vejetasyon yüksekliğinin Mezla türdeki en iyi örneklerinden birini barındıran Babadağ Özelikli Bitki Toplumu alanının ve kaya-vejetasyon yapılarının bakım olduğu alt yamaçlarında başlayarak bitki türleri çeşitlenmesinde kuzey ve güney bakımlarda farklı özellikler gösteren bir sahadır. Güney kısmında alt yüksekliklerde bakım ortamı ve kaya vejetasyonu yapısı üst kesimlere doğru sadere kaya formasyonları türleri olduğu sahaya dönüşmektedir. Kaya vejetasyon bakımılığı alt açlık güneybatı yönünde Kadrak Tabiat Parkı ve Otudemir yönünde daha ziyade maki vejetasyon karakteri eşliğinde devam etmektedir. Alanın floristik zenginliği, güney kısmında yer alan Fasıya, Kelebekler Vadisi, Bekteşi Koyunu, Unuyurt, Karaağaç güzergahı yönünde başlanmaktadır. Üst kesimlere doğru deniz yüzeyinden yaklaşık 5 km içerisinde Babadağ'ın denizden 1969 metre yüksekliğindeki zirve noktasına kısa bir mesafede ulaşılmaya başlanırsa, bu değişime verebilecek örneklerden biridir. Topografyanın bu değişimin, iklim karakterlerinin etkisiyle bölge floristik yapısının tetiklenmesini etkilemekte ve Babadağ Özelikli Bitki Toplumu'nun endemizm karakterini desteklemektedir.

2.1.3. Boncuk – Gavurdöndü Dağları

Müğla il yüksek sınırları hımtı topografik geçişin bölgede en iyi örneklerinden birini içeren Boncuk-Gavurdöndü Dağları Özellikli Birli Toplamı alanı, Seydişehir ilçe merkezi kuzeyinde dere yatağı bölgesinde denizden sadece 300 metre yüksekliğe sahipken, 5 km iç mesafede 2000 metre yüksekliğe ulaşan bir ıstıdır. Alana üst kısmına doğru öldükçe bakır sıyılm Eimalıyort güzergâhı, oaman karakterinin kıya vejetasyon yapısına geçişine örneklerini sunmaktadır. Alanda tespit edilen dikkar pektili türler arasında *Ophrys sphegodes*, *Dianthus elegans*, *Papaver rhoeas*, *Arabis emodiifolia*, *Euphrasia kotschyana*, *Iris usguiculata*, *Stem. crypantha*, *Muscari racemosa*, *Dianthus elegans*, *Galium murale*, *Sideritis alba*, *Linum catharticum*, *Ophrys mammosa*, *Serapias bergoni* ve *Serapias polifolia* türleri sayılabılır.

2.1.4. Karadere – Letron – Patara

Antalya ve Muğla il sınırları kesişimindeki yer alan Patara Kömür Bölgesi'nin Egeya Çayı batısında kalan batıdaki Muğla il sınırları içerisinde yer almaktadır. Yalın coğrafyasının en azami ve geniş iklimi alanı olan bölge, bilhassa iklimi vejetasyonu bakımından içerisinde yaygın gösteren bitki türleri ve mevsimsel olarak oluşturan yapısıyla Östlülük Etno Toplumları içerisinde değerlendirilmiştir. Bölgede gözlemlenen bazı türler arasında *Helianthus scaber*, *Gagea graeca*, *Ranunculus bulbosa*, *Composita hirta*, *Orchis masculina*, *Arabis alpina*, *Muscari macrocarpum*, *Orchis anatolica*, *Ophrys lutea*, *Ophrys holoserica*, *Senecio polium*, *Glechoma hederacea*, *Lupinus aphaca*, *Linum hispidum*, *Trifolium hirtum*, *Silybum maritimum*, *Silene colorata*, *Allium neapolitanum*, *Fragaria gracile*, *Sedum libanum*, *Echinum pinnatifidum*, *Valeriana kirpözü*, *Diervilla rosea*, *Umbelliferae horizontalis*, *Trigonella muscivora* türleri sayılabilir.

2.1.5. Balıkaşiran

Yaklaşık olarak Doğu-Marmara İçe İbrii sınırlarından başlayıp batı yönde olarak Doğu yarımadasına doğru ilerleyen ve Emecğin batısında Gebelim Sahil Şerhimi ile sınırlanan şekilde konumlanan Balıkaşiran Özelliği Bitki Toplumu bölgesi Mığıla timselki deniz seviyesinde yer alan verpaanın karakterli sızaların temsil edecek en iyi örneklerden biridir. Bölgenin *Frax İbratio* (Kızılcıam) yoğunluğu orman karakterine çoğu bölgede geçmiğ dönemlerdeki tabiiyata bağlı olarak makii ve sığama vejetasyon karakterleri de eşlik etmektedir. Alan genelinde büyük çoğunluğu tipik Akdeniz karakterli olan otun ve oğunu imelikli türler vejetasyon yapısı içerisinde sıkça rastlanan flora elemanlarıdır. Alanın batı sınırında yer alan Gebelim sahil bölgesi, yakın çoğunluğu içerisinde tek ayılabilecek ve korunumu gerektiren karakterlerle öğrölke lokal bir ekoloji Kumul vejetasyon karakterinin Doğu yarımadaındaki en büyük temsilcisi niteliğindeki bölge çok sayıda kumul bitisi türüne ev sahipliği yapmaktadır.

2.1.6. Kızlaa

Doğu Yarımadası orta kesiminde yer alan Kızlaa Özelekin Bitki Toplumu alanı daha ziyade yakın bölgede tahribata uğramış alanlar arasında sıkışmış doğal bir bölge olarak değerlendirilmiştir. Üst kesimlerinde *Pinus Avustri* (Kızılaa) türünün hakim olduğu zaha, alt kesimlerinde serpsürm karakterle karışık olarak maki ve fragma vejetasyon yapılırları da göstermektedir. Alanın kuzeyinde yer alan Geveme Köyü, deniz kenarındaki maki vejetasyon yapısının hakim olduğu bir bölge olmakla birlikte içerisindedir barındırdığı kuzul vejetasyon karakteriyle Batı alanında yüksek bitki türü sayısı içeren bir yapı görmektedir.

2.1.7. Datça

Gerek turizm merkezleri yanında öze çıkan yapıları, gerekse sahip olduğu floristik değerlerle önemli bir konumda bulunan Datça, ülkemize endemik karakteri umurlu sayıda bitki türüne ev sahipliği yapmasıla birlikte bilhassa Ege Adaları'ndan bitişen ve ülkemizde sadece bu Özellikli Bitki Toplumu'nda görülen türlerce önemli bir yapı çizmektedir. Bölgenin en öze çıkan türleri arasında *Atriplex phoenicea*, ülkemizde oldukça nadir *Marrubium* bitişen, çalı formunu *Limon umbellatum*, lokal türlerden *Oxyria* türleri, ülkemizde tek veya iki noktada yer alan nadir yayınlı dört türdür *Taraxacum officinale* (Kuduz Anık Kesim) ve *Taraxacum officinale* (Datça), *Achillea cretica* (Datça Yarımadası) ve *Centaurea repens* (Datça Yarımadası) örnek gösterilebilir. Bunun yanında Ege Adaları'ndan bitişen *Oxyria* türleri de projeye dahil edilmiştir. Bu türlerin projeye dahil edilmesiyle birlikte Datça'da bitkilerin yardımıyla bulunmuş ve lokasyonları kayıt edilmiştir. Benzer şekilde Datça Özellikli Bitki Toplumu'nun ülkemizde yoğun tahribat altında olan doğal ortamda türlerince de zengin bir yapı çizmeleri söylemek mümkündür. Proje kapsamında yapılan arazi çalışmalarında tespit edilmiş doğal ortamda türleri arasında *Helianthus annuus*, *Oxyria* türleri, *Oxyria* türleri, *Oxyria* türleri, *Oxyria* türleri, *Oxyria* türleri ve *Oxyria* türleri örnek olarak gösterilebilir.

2.1.8. Yılanlı

Akdeniz fitocoğrafya bölgesinde yer alan Yılanlı Dağında orman, step ve enik vejetasyonu görülmekte olup deniz seviyesinden yüksekliği 1670 metreye kadar ulaşmaktadır. Orman vejetasyonunda yükseklinin az olduğu yerlerde *Pinus brutia* var. *brutia* (kınıkçam), yükseklinin artması ile birlikte *Pinus nigra* subsp. *palustris* (karaçam), *Cedrus libani* var. *libani* (sedir, karamğeci), *Quercus ilex* var. *ilex* (seri) ağaçları hakim görülür. Yükseklikten 1000 metrenin üzerine çıkıldıkça ise alanda step vejetasyonu görülmektedir. Step vejetasyonu 1250 – 1670 metreler arasında görülmektedir. Step vejetasyonunda hakim olan türler, *Phlox subulata*, *Artemisia tridentata* subsp. *tridentata*, *Acrocholimon polarensis*, *Muscivora saxatilis*, *Strogonia candelaria*, *Scorzonera argyria*, *Marrubium globosum* subsp. *globosum* ve *Thymus argaensis* olarak belirtilebilir.

2.1.9. Menteşe-Kıran Köyü Çevresi

Muğla Menteşe'ye bağlı Kıran köyü Gökova OÇKB sınırları içerisinde yer almaktadır. Köyün etrafı yoğun olarak Kıvrıççam ormanları ile kaplıken bazı bölgelerde tarım alanları da bulunmaktadır. Köyün güneyinde Muğla ili sınırları yeni kayıtlı CE kategorisindeki *Comptonia alata* ve VU kategorisindeki *Nerium phyllocladum* ve *Alnus cambratica* ve köyün doğusunda ise *Crocus maglenseis* türleri yayılmaktadır.

Bu bölge Kıvrıççam ormanı, maki vejetasyonu ve karalık alanlardan oluşmaktadır. Orman vejetasyonu genellikle olarak Kıvrıççam ağaçlarıyla kaplıdır. Muğla endemik *Crocus maglenseis* Kıvrıççam ormanları altında yaygın göstermektedir. Orman açıklıklarında tohumlu bitkilerden *Rumex crispus* ve endemik *Crocus fruticosus* *foetida* sınırları içerisinde oldukça sağlıklı populasyonlar sergilemektedirler.

2.1.10. Akbük- Karaburun ve Güvercinlik Sirtlandığı Halep Çamı Ormanı

Akdeniz sahillerinde yaygın olan *Pinus halepensis* (Halep Çamı) ile sınırlı olarak Batı Akdeniz sahillerindedir. Batı sahillerindedir başlat, (Portekiz sahilleri) Doğu Akdeniz sahillerinde azdır. Türkiye’de yayılışı lokaldir. Ülkemizde yayıldığı alımın en doğu sınırı olan Adana Kadırlı yöresinde kızılağaç ile karışık, Mİlas Bodrum arasındaki Güvercinlik bölgesinde saf ya da kızılağaç ile karışık orman olmaktadır. Bu bölge aynı zamanda Sirtlandığı Halep Çamı Tabii Köyüme Alanı (TKA)’dır.

Pinus halepensis Türkiye Bitkileri Kurumu Kuruluna göre ülkemizde Endemik olmayan nadir bitkiler arasındadır. Türün IUCN kategorisi VU’dur. Mayıs ayında halep çamı üç bölgede yayılış göstermektedir. Bunlardan birincisi Mİlas Bodrum arasındaki Güvercinlik bölgesi ve Akbük - Karaburun Karındağ Seru koruması kapsamında Halep çamı kızılağaç birlikteliğidir.

2.1.11. Sandras Dağı

Ülkemiz Flora alanında Mıgla ilinin zengin floristik karakteriyle en bilinen bölgelerinden biri Sandras Dağı'dır. Akdeniz Fitocoğrafik Bölgesi'nden İran-Turan karakterine geçişin yoğun türlerini taşıyan bölgenin alt kesiminde başlayan orman karakterinin üst kesimlere doğru serpantin kayalar eşliğinde değişimi, toprak farklılığı beraberinde habitat çeşitliliği gibi etmenler Sandras Dağı'nı floristik yönden oldukça önemli bir bölge konumuna getirmiştir. Hali hazırda alanın bahsedilen özellikleri ve sahip olduğu doğal karakter ile birçok faunası önemine de ev sahipliği yapması beklenen bir alanıdır.

Bazıları yakın dönemde tanımlanmış olmakla birlikte; *Allium sandrasicum*, (Sandras körmeni), *Ferula sp. sandrasica* (Kırmızı kıyafet), *Scorzonera sandrasica* (Dağ tekkesi), *Senecio sandrasicus* (Zengin katıyaotu), *Ornithogalum sandrasicum* (Sarımsak), *Sandras akyıldızii*, *Geum sandrasicum* (Yam boyağı), *Taraxacum sandrasicum* (Ulgen), *Pulsatilla sandrasica* (Sandras menekşesi), *Muscari sandrasicum* (Gökböcek) türleri bilim dünyasına buradan tanıtarak ilk örnekleri Sandras Dağı'ndan toplanan, bilimsel temini değerli olan ve yöreye özgü türleri örnek gösterilecek taksonlardır. Bunun yanında Sandras Dağı ve yakın bölgemize endemik olan *Colchicum ağıllı*, *Cynus gueneri*, *Polygonum karvici*, *Lamium sandrasicum*, *Scorzonera albicaudata*, *Sardara duratii* ve *Mitromeria apdalae* gibi türlerin yayılışına ev sahipliği yapan bölgenin, Mıgla floristik kompozisyonu bir bütün olarak ele alındığında ilin en zengin endemizm odağı olduğunu ifade etmek mümkündür.

2.2. ÖZELLİKLİ YABAN HAYVAN ALANLARI

2.2.1. Şat Deltası

Muğla ilinde yürütülen alan ve literatür çalışmaları kapsamında özellikli yaban hayvanı alanı olarak belirlenen Şat Deltası (Çatıç Plajı Kapı Çenteli), Fethiye şelale merkezinin baskınında bulunmuş olan çok küçük yüzölçümüne sahip ancak içerisinde barındırdığı kuşlar açısından önemli bir özellikli alan olarak görülmektedir. Barındığı özellikli yaban hayvanları: *Gallinula chloropus* (Bern-II), *Phalacrocorax carbo* (Bern-III), *Mareca strepera* (Bern-III), *Phalacrocorax carbo* (Bern-II), *Ardea alba* (Bern-II), *Anas crecca* (Bern-III), *Ardea cinerea* (Bern-III), *Alcedo atthis* (Bern-II), *Serinus serinus* (Bern-II), *Cornix cornix*, *Ptylocheilus castaneus* (Bern-II), *Ploceustris ochraceus* (Bern-II), *Erithacus rubecula* (Bern-II) olarak belirlenmiştir.

2.2.2. Metruk Tuzla

Muğla ilinde ornitofaunistik açıdan yürütülen arazi ve literatür çalışmaları sonucunda özellikle yaban hayatı alanı olarak belirlenen, göstere türleri ve diğer kuşları yoğun olarak gözlemlemediği Metruk Tuzla ve çevresi özellikle *Falco sparverius* (Tepeli Pelikan) ve *Phoenicopterus roseus* (Flamingo) popülasyonunun yüksek olması sebebiyle kuşlar açısından özellikle alan olarak görülmektedir.

Metruk Tuzla Sulak Alanı; Ulusal Sulak Alan Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça E1/07/2019 tarihinde Ulusal Önemli Hız Sulak Alanı olarak tescil edilmiştir. Belirtilen özellikte yaban hayatları: *Phoenicopterus aethiopicus* (Bern-II), *Buteo buteo* (Bern-III), *Phaenicopterus roseus* (Bern-II), *Phaenicopterus roseus* (Bern-II), *Egretta garzetta* (Bern-II), *Spatula clypeata* (Bern-III), *Anas platyrhynchos* (Bern-II), *Falco sparverius* (Bern-II), (NT), *Phoenicopterus roseus* (Bern-II), *Microcoras pygmaeus* (Bern-II), *Tringa ochropus* (Bern-II) olarak belirlenmiştir.

2.2.3. Güllük

Muĝla ilinde ornafemantik özde y r mlen alan ve literatür  alımları sonuçunda ozellikli yaban hayatı alanı olarak belirlenen, gösterge kuşları ve diğer kuşların yegun olarak gözlenmektedir. Güllük k feti ve çevresi ozellikle *Falco tinnunculus* (Tepeli Pelikan) ve *Phoenicopterus roseus* (Flamingo) popülasyonunun yüksek olması sebebiyle kuşlar açısından ozellikle alan olarak görülmektedir.

Burada ozellikle yaban hayatları; *Phalacrocorax carbo* (Beyaz Balık), *Falco tinnunculus* (Beyaz Balık), *Alcedo atthis* (Beyaz Balık), *Phoenicopterus roseus* (Beyaz Balık), *Rollulus aquiloides* (Beyaz Balık) olarak belirlenmiştir.

2.2.4. Gökçeovacık Batısı

IKSN Kırmızı Liste kriterlerine göre "EN" "Tehlikede" kategorisinde olan *Lycaonalmoravus furtiva* (Boşgelim & Atsız, 1974) "Der Yavulmuş Haldenlik" türüdür. Bu türün yavulmuşlar karşı çok dırtarıf oluası ve aynı zamanda "Dürec Semah III" oluası nedeniyle korumas amacına ulaşmak için yerel halkın bilinçlendirme çalıpmalarında kullanılması konusunda BAYPAK TUR aitehi tarafından engörülmuştür. Bu türü habitat oluşturan Gökçeovacık Batısı olarak tanımlanılan alan özellikle yaban hayatı alanı olarak özerilmiştir. Barındığı özellikli tür olarak *Lycaonalmoravus furtiva* belirtilmiştir.

2.2.5. Çiçekli-Armutçuk ve Çevresi

IKCN Kırmızı Liste kriterlerine göre "EN" "Tehlikede" kategorisinde olan *Lycium barbarum ssp. flavum* Bern III, (EN) (Munz & Steinfurtz, 1995) "Der Yarıncık Endemik" bir türdür. Bu türün yaygınlara karşı çok duyarlı olması ve aynı zamanda "İnce, Susuz Tür" olması nedeniyle koruma amacıyla ulaşmak için yarıncık halkı türün çoğaltılmasına çalışmalarında kullanılması konusunda BAYRAZ TÜP ailesiyle anlaşma yapılmıştır. Bu tür habitat olarak Çiçekli-Armutçuk ve Çevresi olarak tanımlanmış alan özellikli yabam hayvanı sığınak olarak önerilmiştir. Bsmadığı özellikli tür olarak *Lycium barbarum ssp. flavum* Bern III, (EN) belirlenmiştir.

2.2.6. Yeniköy-Ortaköy Güneyi

IKSN Kırmızı Liste kriterlerine göre "EN" "Tehlikede" kategorisinde olan *Lycaonobryonia florentina* (Murr. & Steinfurtz, 1995) "Der Yarıncık Endemik" bir türdür. Bu türün yungularda karşı çok sıklıkla olması ve aynı zamanda "İnce, Sırtlı Tür" olması nedeniyle koruma alanına ulaşmak için yeri halka bilinçlendirme çalışmalarında kullanılması konusunda BAYRAK TÜP ailesi ciddiye çalışmaktadır. Bu türün habitat oluştuğu Yeniköy-Ortaköy Güneyi olarak tanımladığımız alan özellikli yabon hayvanı alan olarak önerilmektedir. Türe ait iki alttürün (*florentina* ve *algaria*) dağılım alan adı konular alan içermeye dahildir.

2.2.7. Dodurga Kuzeyi

Dodurga Kuzeyi olarak tanımlanmış özellikli yaban hayatı alanı, TUCS'ün Kırmızı Liste kriterlerine göre "UU" "Hassas" kategorisinde olan *Lycopodium obscurum* türü (Steinbücheler, 1891) türünün "büyükanı" sifirünün doğal sahaya ortamında kaldığı için bu alan özellikli alan olarak seçilmiştir.

2.2.8. Arpacık – Ören – Kınık Arazi

Alan barındırdığı menzeli yaban hayvanları açısından çok önemli bir alan olup mutlak suretle korunması ve alanında bilimsel araştırmalar yürütülmelidir. Alanın kuzey-doğusu yönlü Burdur, Altınyazda ilçesi sınırlarına yakın alanın ile Seydikömer'in Kınık ve Bektaşler mezitelerinin kuzeyi Karakulak (*Cervus cervus*) ve veyak (*Lynx lynx*) türlerinin aynı habitatı paylaşmaları alan olabilir.

Arpacık-Ören-Kınık Arazisi özellikle yaban hayvanı alanı iç en habitatları açısından da önem arz etmektedir. *Salmo trutta macrodactylus* türü nesli tehlike altında olan ve İngiltere' de sadece Ören-Seki arasındaki Ege'nin çayının dağlık ve yüksek debili bölgelerinde yaşayan bir türdür. Tur, Ören-Seki arasındaki yaklaşık 15-20 km lik çok derin kayalık kanyon bölgesinde yaşamaktadır.

Barındığı özellikli yaban hayvanları; *Cervus cervus* (Class: I, *Ferrisia peregrina* (Class II) (EU), *Lynx lynx*, *Squalus aculeatus* (Endemic), *Aspula asperilla* (Class II) (CR), *Salmo trutta macrodactylus*, *Pteroleuciscus boryanensis*, *Blennius flaviventris*, *Mugil cephalus*, *Oedolechilus labes*, *Idia solentis* ve *Acipenser baeri*, *Salmo trutta macrodactylus* olarak belirlenmiştir.

2.2.9. Balıklı Deresi

Endemik balık türlerinden *Ladigesocypris trilineatus* ve *Silurus asotus* nadir balık türü Öveç-Seki arasındaki bölgede bulunmasına karşın *Ladigesocypris trilineatus*, Düzce-Maniçak yöresindeki küçük-büyük su kaynaklarında (Tatlıcağı çayı, Dulağan çayı, Koyocun Gölü, Yuvanlık çayı, Nannan Çayı, Balıklı deresi, Akçapınar deresi, Çatıbeli Deresi ve Hınarönü Deresi) yayılım göstermektedir. Özellikle çok kaza ve kirli alan ve yöre halkı tarafından biyolojik ve ekolojik önemi pek bilinmeyen *Ladigesocypris trilineatus* su yaşadığı küçük sığlık su kaynaklarının çok kazası biçiminde korunması için etkili planlarının ortaya konulması gerekmektedir.

2.2.10. Akçapınar Deresi

Endemik balık türlerinden *Ladigesocypris tridens* ve *Salmo trutta namayığına* türü Çeşni-Seki arasındaki bölgede bulunmasına karşın *Ladigesocypris tridens* Dalaman-Marmara yöresindeki küçük-büyük su kaynaklarında (Tarsus suyu, Daisman çayı, Kercemiş Gölü, Yuvacık çayı, Nannan Çayı, Balıklı deresi, Akçapınar deresi, Çetibeli Deresi ve Hıncırmı Deresi) yayılım göstermektedir. Özellikle çok hassas ve kurulan bir tür olan ve yöre halkı tarafından biyolojik ve ekolojik değeri pek bilinmeyen *Ladigesocypris tridens*' in yaşadığı küçük ölçekli su kaynaklarının çok hassas biçimde korunması için aykırı planlarının ortaya konulması gerekmektedir.

Birindığı özellikli yaban hayvanları: *Salix glauca*, *Gambusia holbrooki*, *Lepomis* türleri, *Squalius laietanus* (Endemik), *Ladigesocypris tridens* (Endemik) (NT), *Anguilla anguilla* (CR) (Class II), *Salmo trutta namayığına* olarak belirlenmiştir.

2.2.11. Karaot Sulak Alanı

Karaot Sulak Alanı Fethiye, Yavuklar mevkinde yer alan büyük çoğunluğu sazlıklarla çevrili ve özellikle saz kuyuları açısından önemli alanlardan biridir. Saz kuyularının yanı sıra *Circus aeruginosus* (Saz Delicesi) gibi göçmen yırtıcılar, *Tyto alba* (Beşeli Baykuş) ve *Syrn aluco* (Alaca Baykuş) gibi nokturnal (gececi) kuşlara da ev sahipliği yapmaktadır.

Buradaki özellikle sabaî hayvanları: *Tachycineta thalassina* (Beri II), *Tyto alba* (Beri II) (Cites II), *Syrn aluco* (Beri II) (Cites II), *Mareca anatinus* (Beri II), *Circus aeruginosus* olarak belirlenmiştir.

2.2.12. Yarıklar – Karga Güneyi

Endemik balık türlerinden *Ladigesocypris tridens* ve *Silurus asotus* nadir bulunan türü Ören-Seki arasındaki bölgede bulunmasını karşın *Ladigesocypris tridens*, Düzaman-Marmaris yöresindeki küçük-büyük su kaynaklarında (Tereksan çayı, Dulağan çayı, Koyocğu-Gözü, Yuvanlık çayı, Nannan Çayı, Balıklı deresi, Akçapınar deresi, Çatıbeli Deresi ve Hızırözü Deresi) yayılım göstermektedir. Ülkemizde çok hassas ve kırılgan bir tür olan ve yüze halkı tarafından biyolojik ve ekolojik önemi pek bilinmeyen *Ladigesocypris tridens*' in yaşadığı küçük sığlık su kaynaklarının çok hassas biçimde korunması için etkili planlarının ortaya konulması gerekmektedir.

T.C.

TARIM VE ORMAN BAKANLIğI

Doğa Korunma ve Mhli Parklar Genel Mdurluęu

4. Bolęe Mdurluęu

Muğla Şube Mdurluęu

Orhaniye Mahallesi Papatyaz Sokak No: 6 Menteşe MUğLA

Tel: (0252) 223 03 16

muğla.dkpm@tarimorman.gov.tr